

Vejledning til arbejdet med **mål- og** **indholdsbeskrivelse** i **SFO** i Aarhus Kommune

Indledning

Denne vejledning er udarbejdet som en hjælp til det lokale arbejde med mål- og indholdsbeskrivelse i SFO, så det lever op til lovgivningens krav, og så arbejdet er værdiskabende for børnene og de voksne. Mål- og indholdsbeskrivelsen skal være et meningsgivende redskab i SFO'ens praksis.

Vejledningen er et arbejdsredskab primært til ledere af SFO, der igangsætter og følger op på arbejdet med mål- og indholdsbeskrivelse. Vejledningen kan også give medarbejdere i SFO, SFO-forældreråd, resten af skolens ledelse og skolebestyrelsen et overblik over deres opgave i forbindelse med arbejdet med mål- og indholdsbeskrivelsen.

I Aarhus Kommunes fritidspædagogiske vision er det enkelte barns tilblivelse, de gode fællesskaber og den demokratiske dannelse vigtige pejlemærker for det pædagogiske arbejde i SFO'en. Dermed bidrager SFO'en til det gode børneliv for alle børn.

Det pædagogiske arbejde i SFO'en sker i en balance mellem voksenorganiserede og børneinitierede aktiviteter og med samvær og leg som bærende elementer.

Som pædagogisk personale vil man noget med børnene. SFO'ens lokale arbejde med mål- og indholdsbeskrivelsen er en oplagt måde at konkretisere, hvordan man vil arbejde hen imod disse pejlemærker. Denne vejledning lægger op til, at der i arbejdet med mål- og indholdsbeskrivelser i SFO anlægges en formålsorienteret tilgang, hvor der tages udgangspunkt i, *hvad* man som SFO vil med børnene. Først når dette er defineret, beskrives det, *hvordan* man vil opnå dette – fx hvilke aktiviteter man vil lave med børnene.

Arbejdet med mål- og indholdsbeskrivelser er blot en lille del af SFO'ens virksomhed, men det er ikke desto mindre en vigtig del. Det er her, medarbejdere, forældre og ledelse sammen får sat ord på, hvad de ønsker, SFO'en skal bidrage med til det gode børneliv. Her er der mulighed at give plads til drøftelser og refleksioner om god fritidspædagogik, og hvad den enkelte SFO vil med børnene.

Den lokale mål- og indholdsbeskrivelse formuleres inden for den kommunale ramme¹. Denne ramme medvirker til at udmønte Aarhus Kommunes børne- og ungepolitik og fritidspædagogiske vision. Samtidig understøtter rammen det lokale råderum, så SFO'en lokalt har frihed inden for rammen til at arbejde med det, der giver mening netop der.

SFO'ens mål- og indholdsbeskrivelse definerer en lokal pædagogisk retning for medarbejdernes og lederens arbejde i hverdagen. Den bliver derfor et vigtigt redskab til at planlægge og evaluere den pædagogiske praksis på flere niveauer. Processen med at formulere, anvende og følge op på beskrivelsen involverer SFO'ens leder og medarbejdere, SFO-forældrerådet, skolebestyrelsen, skolens ledelse og den lokale Børn og Unge-chef.

¹Rammer for mål- og indholdsbeskrivelse for SFO i Aarhus Kommune, 2021.

Forløbet

Arbejdet med at formulere og omsætte mål- og indholdsbeskrivelsen kan se ud på mange forskellige måder. Det, der giver mening i én SFO, vil ikke nødvendigvis gøre det i naboskolens SFO. Dette afsnit giver derfor ikke en fast opskrift, men giver inspiration til processen. Her beskrives en generel ansvarsfordeling og et eksempel på, hvordan en proces kan se ud – fra genbesøg af eksisterende mål- og indholdsbeskrivelse til igangsætning i SFO'en.

Opgaver og ansvar i forbindelse med SFO'ens mål- og indholdsbeskrivelse	
Skoleleder	Har det overordnede ansvar for, at den lokale mål- og indholdsbeskrivelse formuleres og revideres på det aftalte tidspunkt.
Skolebestyrelse	Har ansvaret for, at de enkelte temaer tages op til revision på det aftalte tidspunkt, og at temaerne i øvrigt medvirker til at indfri lokalt opstillede mål. Inddrager SFO-forældrerådet i arbejdet.
SFO-forældreråd	Bidrager til, at de enkelte temaer tages op til revision på det aftalte tidspunkt, og at temaerne i øvrigt medvirker til at indfri lokalt opstillede mål. Kvalificerer desuden medarbejdernes forslag til temaer og evaluerer løbende arbejdet med temaerne sammen med SFO'ens leder og medarbejdere.
Leder af SFO	Gennemfører tjek af SFO'ens mål- og indholdsbeskrivelse på det aftalte tidspunkt. Giver forslag til nye temaer sammen med medarbejderne. Implementerer de udvalgte temaer og evaluerer løbende indsatsen sammen med SFO-forældreråd og medarbejdere. Er ligeledes ansvarlig for, at børnenes stemme inddrages i det omfang, det er meningsgivende.
Børn og Unge-chef	Er ansvarlig for opfølgning på, at arbejdet med mål- og indholdsbeskrivelsen finder sted.

Til inspiration er her et eksempel på, hvordan det kan se ud, når der sørges for inddragelse af alle relevante samarbejdspartnere og gives tid til den nødvendige refleksion.

I september tager SFO'ens leder initiativ til at genbesøge den eksisterende mål- og indholdsbeskrivelse. Hun indkalder medarbejderne til første, indledende refleksion: Hvad har den eksisterende beskrivelse givet anledning til i det foregående år? Hvordan kan de se, at SFO'en har arbejdet med de specifikke temaer?

SFO'ens leder præsenterer medarbejdernes evaluering for skolebestyrelsen. Herfra delegeres det til SFO-forældreråd og medarbejdere at udarbejde et oplæg til, hvad der skal ske fremadrettet i forhold til SFO'ens arbejde med mål- og indholdsbeskrivelsen.

SFO-forældreråd, medarbejdere og SFO'ens leder drøfter nu det fremadrettede arbejde: Er det fortsat relevant at have fokus på alle temaer de følgende år? Er der andre områder, der skal have særligt fokus? Er der andre dele af mål- og indholdsbeskrivelsen end temaerne, der skal justeres?

I denne SFO har de arbejdet med tre forskellige temaer samtidigt. Brede børnefællesskaber og musik ønsker de fortsat at have fokus på, da de vurderer, at der stadig er et stort potentiale heri for børnene. SFO'en har desuden gennem et par år sat fokus på krop og bevægelse som et vigtigt element i børnenes udvikling, fordi medarbejderne vurderede, at en relativt stor gruppe af børnene ville have gavn af en øget glæde ved bevægelse og kroppens muligheder. Gennem årene er bevægelsesfokuset blevet en selvfølgelig del af SFO'ens pædagogik, og medarbejderne og SFO-forældrerådet vurderer, at børnegruppen har udviklet sig positivt. De beslutter derfor at lægge op til skolebestyrelsen, at der i det kommende år skal være fokus på et nyt tema sammen med de to om brede børnefællesskaber og musik.

I oktober præsenterer medarbejderne nogle forslag til temaer for skolebestyrelsen. Skolebestyrelsen giver deres input til forslagene, og det bliver besluttet at delegere det videre arbejde med at fastsætte temaer til SFO-forældrerådet.

SFO-forældrerådet, medarbejderne og lederen fortsætter arbejdet hen over de næste måneder. Dette sker ud fra en drøftelse af, hvad SFO'ens bidrag til det gode børneliv skal være, og hvordan dette kan se ud, når de omsætter det i pædagogiske aktiviteter, og hvordan der sikres sammenhæng mellem undervisning og fritid. Gruppen har løbende drøftelser, og de inddrager desuden samarbejdspartnere i det omfang, det er relevant for temaerne. Det gælder fx skolens undervisningsdel, den lokale sportsforening, SFO'en på naboskolen, klubtilbuddet og naturcentret. Arbejdsgruppen definerer et nyt tema og formulerer et pædagogisk formål. Her beskrives det, hvad de ønsker fremmet ved arbejdet med temaet. Medarbejderne formulerer dernæst forslag til konkrete aktiviteter, og i den forbindelse beskrives sammenhængen til skolens undervisningsdel.

I januar præsenteres det nye tema for skolebestyrelsen af lederen af SFO og SFO-forældrerådet. Skolebestyrelsen træffer beslutning om at godkende forslaget. Arbejdet med det konkrete tema sættes i gang i SFO'en. Her har de gennem efteråret fortsat arbejdet med de to temaer om brede børnefællesskaber og musik, og nu sættes det tredje tema også i gang.

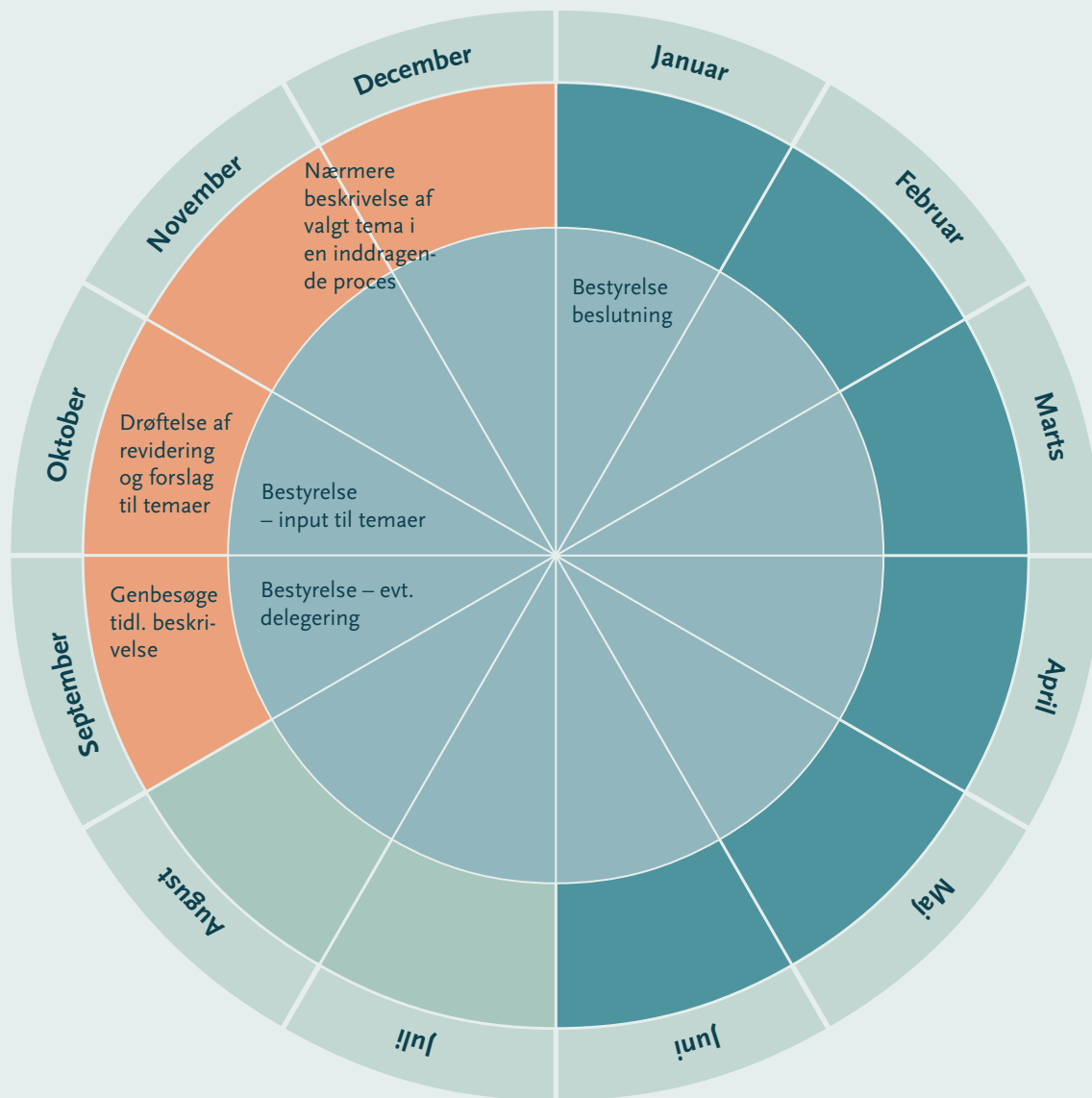
Eksempel på årshjul

Det lokale arbejde med mål- og indholdsbeskrivelsen kan med fordel struktureres i et årshjul, så lederen af SFO har overblik over processen i forhold til, hvornår der skal træffes beslutninger i skolebestyrelsen, og hvornår det konkrete arbejde kan igangsættes med at formulere indholdet sammen med medarbejdere fra både SFO og undervisning, SFO-forældreråd og andre samarbejdspartnere.

Nedenstående eksempel viser nogle af de vigtige nedslag i den proces, som er beskrevet i eksemplet ovenfor.

Som det fremgår af eksemplet, består efteråret af at genbesøge og evt. omformulere indholdet i mål- og indholdsbeskrivelsen og at udvælge et eller flere temaer for SFO'en fremadrettet. Denne del af arbejdet er symboliseret af den orange farve.

I foråret iværksættes det besluttede tema, som den blå farve symboliserer. I denne periode sørger lederen desuden for en løbende evaluering af både gamle og nye temaer sammen med medarbejdere, SFO-forældreråd, skolebestyrelse og – i det omfang det er meningsgivende – børnene.

Indholdet

I dette afsnit præsenteres det, hvad en mål- og indholdsbeskrivelse skal indeholde for at overholde lovgivningen, og der gives eksempler på, hvordan en beskrivelse kan stilladseres i to forskellige skemaer. Skemaerne er blot til inspiration og viser variationen i, hvordan mål- og indholdsbeskrivelser kan variere i form og stadig være fyldestgørende og meningsgivende.

Det vigtigste er ikke, at det lokale arbejde munder ud i beskrivelser, der følger skemaerne fuldstændig, men nærmere at beskrivelsens form giver mening lokalt. Derfor er det også oplagt, at arbejdet med mål- og indholdsbeskrivelse tager udgangspunkt i det eksisterende arbejde i SFO'en, fx et pædagogisk grundlag eller fokusområder. Arbejdet der videre med et eksisterende pædagogisk grundlag, kan tjeklisten i eksempel 2 bruges til at sikre, at beskrivelsen af det pædagogiske grundlag forholder sig til alle de påkrævede elementer i bekendtgørelsen. Er der tale om det første skridt med at udarbejde en mål- og indholdsbeskrivelse, kan eksempel 1 benyttes som udgangspunkt.

Hvad skal mål- og indholdsbeskrivelsen indeholde?

Bekendtgørelsen² om krav til indholdet af mål- og indholdsbeskrivelser i SFO indeholder en række elementer, som skal beskrives. Nogle af disse er allerede beskrevet i Rammer for mål- og indholdsbeskrivelse for SFO i Aarhus Kommune, og disse skal derfor ikke medtages i den lokale mål- og indholdsbeskrivelse. Det gælder angivelsen af de klassetrin, som kan gå i SFO, og SFO'ens medvirken til at udmønte børne- og ungepolitikken. Det vil være muligt at uddybe sammenhængen med børne- og ungepolitikken i det omfang, det giver mening lokalt.

Af det lokale arbejde med mål- og indholdsbeskrivelsen skal der ifølge bekendtgørelsen angives følgende:

- mål for samspillet mellem SFO'ens pædagogiske aktiviteter, skolens undervisning og samarbejdet mellem skole og hjem
- den overordnede ramme for de pædagogiske aktiviteter og det samarbejde med forældrene, der foregår i SFO'en

² *Bekendtgørelse om krav til indholdet af mål- og indholdsbeskrivelser for folkeskolens skolefritidsordninger af 10/12/2020.*

- overvejelser om balancen mellem voksenorganisering og børnenes selvvalgte aktiviteter med henblik på at sikre børnenes medindflydelse
- en beskrivelse af, hvordan sammenhængen sikres ved overgang fra dagtilbud til skolefritidsordning, herunder videregivelse af oplysninger om børnene.

Af det lokale arbejde med mål- og indholdsbeskrivelsen skal det ifølge bekendtgørelsen fremgå, om og i hvilket omfang den enkelte SFO arbejder med nedenstående. Det er altså frivilligt, om SFO'en arbejder med de nævnte elementer, men det er et krav, at det beskrives, om SFO'en:

- tilbyder lektiehjælp og faglig fordybelse i undervisningstiden
- gør en målrettet indsats i forhold til støtte eller udfordringer til børn med særlige behov, forudsætninger m.v.
- inddrager krop, bevægelse og sundhed i hverdagen, herunder i hvilket omfang det sker i samarbejde med idrætsforeninger eller lignende.

Derudover har byrådet besluttet, at mål- og indholdsbeskrivelsen indeholder et eller flere temaer, som skal udmønte børne- og ungepolitikken og den fritidspædagogiske vision. I Rammer for mål- og indholdsbeskrivelse for SFO i Aarhus Kommune er der oplyst en række temaer, som afspejler SFO'ens formål. Ved at udpege et tema med et formålsorienteret sigte – hvad vi vil med børnene – opstilles et pejlemærke for de aktiviteter, der skal planlægges. Aktiviteterne – hvad vi skal lave med børnene – medvirker således til at fremme formålet.

For hvert tema beskrives:

- Hvad man ønsker fremmet ved arbejdet med temaet (på principniveau)
- Valg af konkrete aktiviteter til udmøntning af temaet
- Hvorledes SFO og undervisning sammen og hver for sig indgår.

Forslag til temaer:

- Motivation, robsthed og vedholdenhed
- Børnefællesskaber
- Demokrati og medborgerskab
- Det digitale børneliv
- Bæredygtighed
- Lokalt samarbejde
- Forældresamarbejde.

Der kan lokalt udvælges andre temaer.

Eksempel 1

I dette skema beskrives hvert element i bekendtgørelsen særskilt for at sikre, at mål- og indholdsbeskrivelsen lever op til de lovmæssige krav. Alle felter til højre skal udfyldes. Første del af skemaet omhandler, hvad SFO'en skal arbejde med, anden del hvad SFO'en kan arbejde med. Det er altså frivilligt, om man arbejder med de nævnte elementer i anden del, men det er et krav, at man beskriver, om og i hvilket omfang det sker.

Man SKAL arbejde med følgende	Beskriv
Hvilke mål er der for samspillet mellem SFO'ens pædagogiske aktiviteter, skolens undervisning og samarbejdet mellem skole og hjem?	
Hvad er den overordnede ramme for de pædagogiske aktiviteter og det samarbejde med forældrene, der foregår i SFO'en?	
Hvilke overvejelser er der gjort om balancen mellem voksenorganiserede og børnenes selvvalgte aktiviteter med henblik på at sikre børnenes medindflydelse?	
Hvordan sikres sammenhængen ved overgang fra dagtilbud til skolefritidsordning, herunder videregivelse af oplysninger om børnene?	

Man KAN arbejde med følgende	Beskriv, om og i hvilket omfang SFO'en arbejder med disse elementer (arbejder man ikke specifikt med disse, skal det beskrives):
Tilbyder SFO'en lektiehjælp og faglig fordybelse i undervisningstiden?	
Gør SFO'en en målrettet indsats i forhold til støtte eller udfordringer til børn med særlige behov, forudsætninger m.v.?	
Inddrages krop, bevægelse og sundhed i hverdagen og i hvilket omfang sker det i samarbejde med idrætsforeninger eller lignende?	
TEMA	
Valgt tema: <i>Husk at have formålet med temaet for øje, og hold aktiviteterne op imod formål – så formålet definerer aktiviteterne og ikke omvendt</i>	
Hvad ønsker vi fremmet ved arbejdet med dette tema? Hvad vil vi gerne bidrage med til det gode børneliv i SFO'en?	
Hvilke konkrete aktiviteter skal medvirke til at udmønte dette tema?	
Hvorledes indgår SFO og undervisning sammen og hver for sig?	
Hvilke tegn forventer vi at kunne se i den pædagogiske praksis i forbindelse med dette tema?	
PROCESSEN	
Hvem har medvirket til formuleringen af mål- og indholdsbeskrivelsen, og hvornår er det sket?	
Hvordan skal arbejdet med mål- og indholdsbeskrivelsen evalueres?	
Hvornår skal mål- og indholdsbeskrivelsen senest tages op til revision?	

Eksempel 2

I dette skema er der taget udgangspunkt i en sammenhængende fortælling om SFO'ens pædagogiske grundlag, hvori elementerne fra bekendtgørelsen indskrives. I venstre kolonne er indskrevet nogle hjælpespørgsmål til at kvalificere fortællingen samt en tjekliste. Under temabeskrivelsen er der som eksempel indsat de fire kompetenceområder fra Jan Tønnesvangs model KvaS-Vital for at uddybe, hvordan det enkelte tema kan udfoldes inden for hvert område.

PÆDAGOGISK GRUNDLAG	Beskriv
<ul style="list-style-type: none">• Hvilke værdier tager arbejdet i SFO'en afsæt i?• Hvad kendetegner vores børnesyn?• Hvad er vigtigt for det gode børneliv i SFO'en?• Hvordan sikrer vi et helhedssyn på barnet på tværs af SFO og undervisning?• Hvordan giver vi plads til børnenes stemme?• Hvordan kan vi bedst muligt få forældrene i spil?	
<p>Tjekliste:</p> <ul style="list-style-type: none">• mål for samspillet mellem SFO'ens pædagogiske aktiviteter, skolens undervisning og samarbejdet mellem skole og hjem• den overordnede ramme for de pædagogiske aktiviteter og det samarbejde med forældrene, der foregår i SFO'en• overvejelser om balancen mellem voksenorganiserede og børnenes selvvalgte aktiviteter med henblik på at sikre børnenes medindflydelse• en beskrivelse af, hvordan sammenhængen sikres ved overgang fra dagtilbud til skolefritidsordning, herunder videregivelse af oplysninger om børnene.• om og i hvilket omfang SFO'en:<ul style="list-style-type: none">• tilbyder lektiehjælp og faglig fordybelse i undervisningstiden• gør en målrettet indsats i forhold til støtte eller udfordringer til børn med særlige behov, forudsætninger m.v.• inddrager krop, bevægelse og sundhed indgå i hverdagen, herunder i hvilket omfang det sker i samarbejde med idrætsforeninger eller lignende.	

TEMA	
Valgt tema: <i>Husk at have formålet med temaet for øje, og hold aktiviteterne op imod formål – så formålet definerer aktiviteterne og ikke omvendt</i>	
Hvad ønsker vi fremmet ved arbejdet med dette tema? Hvad vil vi gerne bidrage med til det gode børneliv i SFO'en?	
Hvilke konkrete aktiviteter skal medvirke til at udmønte dette tema?	
Hvorledes indgår SFO og undervisning sammen og hver for sig?	
Hvilke tegn forventer vi at kunne se i den pædagogiske praksis i forbindelse med dette tema?	
PROCESSEN	
Hvem har medvirket til formuleringen af mål- og indholdsbeskrivelsen, og hvornår er det sket?	
Hvordan skal arbejdet med mål- og indholdsbeskrivelsen evalueres?	
Hvornår skal mål- og indholdsbeskrivelsen senest tages op til revision?	

Har du spørgsmål til denne vejledning eller til arbejdet med mål- og indholdsbeskrivelser, kan du kontakte Pædagogik, Undervisning og Fritid på puf@mbu.aarhus.dk.